

Rozhovor s pamětníkem o 17. listopadu 1989

Kolik let vám bylo v době listopadové revoluce? Co jste tehdy dělal? (zaměstnání, studium...)

To mi bylo dvacet. Studoval jsem na matfyzu v Praze a bydlel jsem na koleji – jó, to bejvala pohodička, pokud nebyly zkoušky!

Co v té době dělali lidé z vašeho okolí? (přátelé, rodina...)

Taky studovali na matfyzu, mí spolužáci. Rodiče a sourozenci byli na venkově.

Lišil se váš tehdejší názor na revoluci od názoru vašich blízkých?

Já jsem vnímal, že ty změny probíhají jaksi plynule. Pár let předtím tady byl Gorbačov, dostalo se mně do rukou i Dva tisíce slov a na kolejích jsme vedli různý filozofický diskuse. Určitě bylo v Praze víc možností než na venkově a určitě jsme žili takový dvojitý život, kdy jsme vnímali, že s tím, co se říká oficiálně, je něco v nepořádku, ale ve škole jsme se učili ty komunistický žvásty. Taky jsem párkrát navštívil nějaký podomní filozofický semináře a taky jsme chodili do nějakých křesťanských sborů anebo skupin, který se scházely po bytech; to bylo v Praze. Když jsem přijel za rodiči na venkov, tam to byl trochu jiný svět. V Praze si nešlo nevšimnout, že občas esenbáci rozehnali nějakou demonstraci, to byl třeba Palachův týden v lednu osmdesát devět, a pak to někdy v létě prasklo v Maďarsku a ve Východním Německu, to byla tehdy celá Praha, hlavně Malá Strana, plná trabantů, co tam nechali Východní Němci, který prchali na západoněmeckou ambasádu.

Byl jste v té době v Praze? Účastnil jste se některé z demonstrací?

V Praze jsem byl, to jsem říkal, ale na demonstraci jsem šel osobně až 17. listopadu, ale předem bylo jasné, že se něco semele. Šli jsme tam v podstatě všichni, co jsme neodjížděli na víkend domů, byl to pátek, vzpomínám, že to byla vlastně jediná povolená demonstrace, nebo spíš oslava, nebo spíš vzpomínka na toho studenta Opletala, a pořádal to snad městský výbor SSM. Předem jsem si koupil svíčky na Karláku, a to už tam stála připravená řada antonů. To byly takový žlutý skříňový nákladáky, kam nakládali ty, co zatkli. Sešli jsme dolů na Albertov a já jsem se dostal až dopředu, až na to prostranství pod schody, co vedou nahoru na Karlov. Ještě než to začalo, tak mi někdo vrazil do ruky papírek s kontakty na disidentské hnutí na vysokých školách. Z těch, co jsem znal, tam byl Marek Benda, který chodil na matfyzu o rok výš, a Klíma, křestní si nevzpomenu. Taky jsem dostal papírek s textem studentský hymny Gaudeamus igitur. Vzpomínám, že jsem ho ukazoval nějaký paní, která se nás ptala, co to máme, byla to redaktorka Svobodné Evropy. Pak začali nějaký proslovy, mluvili tam zástupci disidentů a taky tam mluvil nějaký představitel SSM, kterého se někteří z davu snažili vypískat, ale organizátoři říkali, ať ho necháme promluvit, ať prostě si vyslechneme každého. Nevím, jak dlouho to trvalo, ale pak jsme měli jít průvodem na Vyšehrad k hrobu Karla Hynka Máchy, o kterém dodnes nevím, kde je. Bylo tam hodně lidí, celý Albertov byl plný, měli jsme zapálené svíčky, na křižovatce Albertova s ulicí, co jezdí tramvaje, chtělo hodně lidí jít doprava a přes Karlák na Václavák, ale organizátoři vše nasměrovali doleva s tím, že máme povolenou trasu na Vyšehrad. Nevím přesně kudy, šel jsem s davem, cestou jsme se bavili, došli jsme až nahoru na Vyšehrad a tam organizátoři řekli, že tady končí ta část té demonstrace a kam si kdo půjde dál, už je jeho věc. Tam jsem byl poblíž rotundy svatého Martina, skandovalo se, že půjdeme na Václavák, často se skandovalo: „Přes most toho vraha!“ (tím se

myslel most Klementa Gottwalda) ale pak se tam ozývalo, že ten by mohli esenbáci uzavřít, byly tam různé skupiny, kudy jít, ale nakonec se dav pohnul vpřed směrem k Výtoni. Šel jsem s davem, to už byla tuším tma, cestou se k nám přidávali lidi z okolních domů nebo z oken dávali státní vlajky, takto jsem došel až k Vyšehradské ulici, která byla přehrazená policajty se štíty, a to v místě u botanické zahrady před křižovatkou s Trojiční ulicí (*Trojickou, pozn. red.*). Tam se dav zastavil a dlouho se nic nedělo. Občas někoho z přední řady vytáhli, toho, kdo je vysloveně provokoval, a odvedli ho na protější nároží, kde bylo obvodní oddělení VB. Dlouho tam policajti jenom stáli, štítama vedle sebe, a dav klidně stál, ale najednou, jakoby na nějaký povel, všichni začali mlátit obuškama do těch lidí v předních řadách. Někteří tam volali „Sednout! Sednout!“, abysme si jako sedli na zem a kladli pasivní odpor. Ve smyslu toho, co dělal Gándhí. Na zem si sedla asi jen polovina, a druhá polovina prchala zpátky. Já i s jedním mým spolužákem jsem radši prchal, nechtěl jsem se nechat zmlátit. Pak jsme spolu obešli blok domů a Trojiční ulicí jsme přišli na křižovátku, vlastně za ty policajty. Stáli jsme na chodníku u toho obvodního oddělení VB a docela přehledně jsme viděli záda těch policajtů, co přehrazovali tu silnici, a za nimi prostě ten dav, co tam ještě byl. Policajti občas někoho z toho davu vytáhli a odvedli ho na to OO VB, odkud jsem několikrát slyšel rány, jako by někoho hodili na nějaké mříže nebo podobně. Nevím, jak dlouho jsme tam stáli, ale když už nás tam bylo několik desítek, tak se další řady policajtů vydaly směrem k nám, ke všem těm tuším pěti ulicím, které tvořily tu křižovátku, aby nás jako čumily vytlačili. Šli jsme nahoru na Karlák, myslím tím my dva. Někud jsme došli až na Národní třídu, tuším k Jungmannovu náměstí, prošli jsme na Můstek, očekávali jsme, jestli se tam něco neděje, ale byl tam klid a nikde nikdo, na to, že byl pátek večer, až nezvyklý klid a málo lidí. Prošli jsme Václavským náměstím k Muzeu, spolužák šel na hlavní nádraží a odjel k rodičům a já jsem na Muzeu vlezl do metra C a odjel na Fučíkovu a na Kolej 17. listopadu (to je, kde jsem bydlel).

Účastnili se některé z demonstrací lidí z vašeho okolí? Pokud ano, co tam zažili oni?

O tom, že něco bylo na Národní třídě, jsem se dozvěděl až pozdě v noci, kdy se začali vracet spolužáci různě pomlácení. Některý se vrátili až ráno, poté co je ve dvě hodiny v noci pustili z Ruzyně, aniž by věděli, kde vlastně jsou.

Pronásledoval vás, nebo někoho z vašich blízkých, tehdejší režim?

Přímo ne, to jsem nijak nepocíťoval, jenom jsem občas doma zaslechl, že dědeček měl obchod, který mu v roce 1948 sebrali, a šel pracovat do lesa. Ale víc na něj moc nemohli, protože byl za války skoro čtyři roky v koncentráku, měl za to nějaká vyznamenání, a když na něj něco zkoušeli, tak citoval z osobního dopisu Petera Jilemnického, nebo se zmínil o tom, jak se v koncentráku setkal s Juliem Fučíkem (*Julius Fučík v koncentračním táboře nikdy nepobýval; mohlo se jednat o vazbu na Pankráci, v Drážďanech, Budyšíně či Berlíně-Plötzensee, pozn. red.*).

Kdy jste začal mít pocit, že tu komunisté skončí?

Že to skončí, bylo, jak jsem říkal, když přijel Gorbačov, jak jsme poslouchali Jakešův projev na Červeném Hrádku a režim začal padat v MLR a NDR. Tehdy koncem roku 1989 byli všichni semknutí proti komunistům, vzniklo Občanské fórum, to se ale brzo začalo štěpit, když pominul ten společný nepřítel, a objevili se „věčný disidenti“. Taky v tom prvotním nadšení se všechno dělalo strašně sametově, takže komunisti tu vcelku zůstali dodnes a potrestat se podařilo snad jenom Štěpána a po dvaceti letech Polednovou.

Co si o tom myslíte dnes?

No, byli jsme moc sametová, ale zase ta revoluce proběhla klidněji než v Rumunsku, kde Ceausescu popravili.